

Kongsberg Våpen-
historiske Forening

**Kongsberg RB-
haglegeværer.
Produksjon-
Salg**

**Kilder: KV-protokoller på
BVM**

Svein Rudnå, 1. feb. 2012

KV like etter 1.v.krig

- ❖ Dramatisk fall i produksjon fra 1919.
- ❖ Antall ansatte ned fra 703 i 1917 til 426 i 1920.
- ❖ Intens jakt etter nye, sivile produkter.
- ❖ Ikke unaturlig at RB-mekanismen kom fram igjen, etter nesten 40 år.

KONGSBERG VAABENFABRIK
GRUNNLAGT 1814

ENKELTLØPET REMINGTON
HAGLGEVÆR KAL. 12

Nr. 137

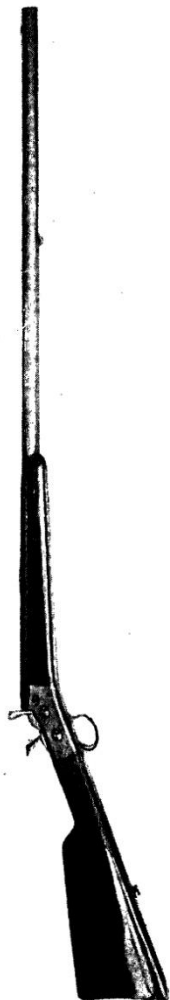
Nr.	BENEVNELSE
3141	Unnerbeslag
3142	Unnerbeslagskrue (2 stk.)
3143	Øieskrue for remhempe
	Tilbehør:
3144	Rem
3145	Remspenne (2 stk.)
3146	Remlær —

Pipe av spesialstål.

Mekanismen er forsynt med halvspenn som sikring og videre er hane forsynt med ekstra sikring mot utidig åpning av mekanismen.

Geværets lengde 1400 m/m.

Skjefte av valnøttre.

Hagle M/22 Reklame 1923

- Pipe av spesialstål.
- Halvspenn som sikring.
- Hane med ekstra sikring mot utidig åpning.
- Geværets lengde 1400 mm.
- Skjefte av valnøtt-tre.

Dokumentasjon fra KV

- ❖ **Produksjons-/kontroll protokoller, også kalt Dagbøker:**
 - **SN 1 til 12696**
- ❖ **Salgsprotokoll:**
 - **Finnes for årene 1922 – 1940. Uten SN, kun ordre nr. og kjøper**
- ❖ **Tegninger (ikke komplett)**

Dokumentasjon av RB

- Dagbøker

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

Dokumentasjon av RB

Fra dagbok (SN 2226 – 2236)

Gevær nr.	Ordre nr. 602	Avsendt datum	Trykkskyting		Skilkradbes.		Mått. bes. Kal.	Til legu.	Merknad
			Dato	Navn	Dato	P.			
2226	7000 0007		19/12-49	950-1150			16	30/11-50	løp 180 cm.
227	- - -		19/12-49	950-1150			16	- - -	- - -
228	- - -		19/12-49	950-1150			16	- - -	- - -
229	- - -		19/12-49	950-1150			16	- - -	- - -
2230	7000 0010		4/1-50	950-1150			16	2/12-50	løp konte.
231	- - -		20/1-50	950-1150			16	11/13-50	- - -
232	- - -		4/1-50	950-1150			16	2/12-50	løp konte
233	- - -		4/1-50	950-1150			16	2/12-50	løp konte, Mar + 20 cm.
234	- - -		20/1-50	950-1150			16	11/13-50	- - -
235	- - -		4/1-50	950-1150			16	2/12-50	løp konte.
236	- - -		20/1-50	950-1150			16	11/13-50	- - -

Dokumentasjon av RB

Fra dagbok (SN 10076 – 10086)

Gevær nr.	Ølth Ordn Rekr.	Dato	Engk. høyde.		Skilkrad		Kal.	Sendt lager	Anm.
					P.	K.			
0026	602 1901-0007		800	900			12	23/11-03	Kjøpt 100 mm
27	"		"	"			"	"	"
28	"		"	"			"	"	"
29	"		"	"			"	"	"
80	602/ 2902-0011		950	1150			16	5/1-56	Kjøpt 80 mm.
81	"		"	"			"	"	"
82	"		"	"			"	"	"
83	"		"	"			"	"	"
84	"		"	"			"	"	"
85	"		"	"			"	"	"
86	"		"	"			"	"	"
								10/02	"

Dokumentasjon av RB

- Salgsprotokoll

Dokumentasjon av RB

Fra Salgsprotokoll 1922-1923

Hagelgeværer (Remington)

1922	1/12	P. S. Helleberg	nr 40744/22	3 st.	303 00
	30/11	4073/22	Herman Florer	2 "	202 75
	"	4162/22	af J. R. Tindem	1 "	102 50
1923	25/4	4154/22	Bøsse maker Chr Tomney	1 "	100 00
	"	4759/23	Skogbetj. J. Jørgensen	1 "	120 00
	"	4430/23	Eden Hoff. Sandsvor	1 "	120 00
	4/5	4604/23	A. Gjesvick	5 "	450 00
	"	4621/23	af Slank trykkes Sportsfor.	2	180 00
				16	1578,25

Dokumentasjon av RB

Fra Salgsprotokoll 1928 -1929

Haglgøvere

Dato	Antall	Navn	Pris	Antall	Pris
1928/29 31/10	1	Brødrene Pettersen	12	2	168.00
7/11	1	Skel T. Selliaas	12	1	105.00
"	1	Handelsgarden J. Christensen	12	1	105.00
"	4	Finn de Lauge	16 } 12 }	4 }	375.00
22/11	4	H. Platou & Co H/S	12	4	299.25
23/11	1	Salvor A. Hoode	12	1	105.00
19/12	5	H/s. T. P. Tunden	16	5	375.00
7/2	2	A. Platou & Co H/S	16	2	142.50
16/4	2	Ling. O. Lønne	12	2	168.00
13/5	2	A. Platou & Co	16	2	142.50
28/5	2	Brødr. Pettersen	12	2	168.00

M/22 - Begynnelsen

- Det er ikke kjent at KV laget RB hager før 1922.
- Med slutt på Krag M/94-prod. i 1922 ble det mye ledig kapasitet.
- KV satte da i gang å lage hagler men RB-mekanisme, nesten 40 år etter at RB-riflene var avsluttet.

Var dette modellen?

Huskvarna laget RB hagler fra 1877 (kal. 20) og kal. 12 /16 fra 1880 - 1949.

Fra Huskvarna- katalog 1922

Hagelbössor, enpipiga.

N:o 12.

ENKELBÖSSA, med centralantändning, system Remington, försedd med stopphane.

Pipa: av prima Svenskt stål, en tredjedel 8-kantig och två tredjedelar rund, längd 90, 95 eller 100 cm. Se i övrigt nedan.
Kaliber: 12, 16 eller 20.

Stock: halvstock av valnöt, med eller utan flygel.

Pris: N:o 12 t. b., med trångborrad pipa, kal. 16 eller 20	Kr. 68.—
» 12 t. b., » » » » 12	» 70.—
» 12 c. b., » cylinderborrad » » 16 eller 20	» 66.—
» 12 c. b., » » » » 12	» 68.—

Alla våra enkelbössor äro försedda med dubbla extraktorer, vilket i hög grad underlättar uttagandet av den avskjutna patronen.

Hagle M/22

- **Produksjonen kom i gang på KV i 1922. Produserte noen få (6 stk.) det første året. I snitt ble det årlig laget ca. 100 hagler fram til 1940. Priser i 1922/23 var:**
 - Til forhandler: 90 – 100 kroner
 - Til forbruker direkte: 120 kroner
- **Ny giv fra 1945: Nye 20 år med hagleproduksjon, nå med ca. 500 hagler årlig i gjennomsnitt.**

Produksjon før 1940

	Antall	Til SN
1922	6	6
1923	103	109
1924	413	522
1925	269	791
1926	133	924
1927	52	976
1928	52	1028
1929	73	1101
1930	99	1200
1931	78	1278
1932		
1933	74	1352
1934	50	1402
1935	46	1448
1936	79	1527
1937	132	1659
1938	11	1670
1939	150	1820

❖ For alle år gjelder antallet for regnskapsåret som var 1/7 til 30/6 året etter.

Eks.: 103 hagler i 1923:
Laget fra 1/7 1923 til 30/6-1924

❖ Ukjent hvor mange som er laget i 1940.

Produksjon etter 1940

	Antall	SN til
1945	100	1920
1946		
1947		
1948	111	2031
1949	200	2231
1950	1300	3531
1951	2400	5931
1952	2200	8131
1953	1948	10079
1954		
1955		
1956	351	10430
1957	749	11179
1958	650	11829
1959		
1960		
1961	275	12104
1962	65	12169
1963	50	12219
1964		
1965	377	12596
1966	100	12696

- ❖ For alle år gjelder antallet for regnskaps-året som var 1/7 til 30/6 året etter. Eks.: 100 hagler i 1945: Laget fra 1/7 1945 til 30/6-1946.
- ❖ Sannsynlig at de siste hagler ble laget i 1966.

M/22: Modeller/varianter.

- Kal 12 og kal 16, 3 pipelengder
- Sikkerhetslås på hane fra SN 1.
- Forseggjort baksikte fram til 1940.
- Pipe konisk 8-kant/sylindrisk.
- Vanlig blånering, men lakkert stål i 1938/1940. Hane og sluttstykke blankt.

Hagle M/22 - Reklame fra 1952

Kongsberg kal. 12 *Enkeltløpet Haglgevær med*

kal. 16

100 cm løp
90 cm løp
80 cm løp

*Kvalitetsarbeid
til en lav pris*

Kongsberg Enkeltløpet Haglgevær leveres nå med løp i tre forskjellige lengder. Dette billige velprøvde haglgevær kan derfor nå brukes til alle forhold. For sjøjakt og i åpent terreng kan en dra nytte av fordelene ved langt løp. Det korteste løpet gjør Kongsberg Enkeltløpet Haglgevær til et hendig våpen for skogsjakt.

*Stor drepeevne
Jevn spredning*

Kongsberg Enkeltløpet Haglgevær har en solid mekanisme av Remington-typen. Hoveddelene er av hel-smidd spesialstål. Mekanismen sikres i halvspenn og har sikkerhetsstopper.

Kongsberg Enkeltløpet Haglgevær er garantert for fabrikkkladde patroner med roksvakt krutt.

Alle geværene er tilvirket av førsteklasses materiale.

Hagle M/22 - Varianter

**Kal. 12 og 16: 3 løpslengder-
80, 90 og 100 cm**

Hagle M/22 - Detaljer

Hane med «sikkerhetsstopper», også kalt «gasslås»:
L.H.Hagen & Co's patent fra 1889.
(Huskvarna brukte den allerede fra 1904)

Hagle M/22 – Små endringer

- Forenklet baksikte etter 1940.
- Lakkert stål -ikke blånert- i 1938-40.
- Nøttetre til og med 1940, deretter bøk.

Hagle M/22

SN 886 (1926)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

Hagle M/22

SN 11593 (1958)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

Hagle M/22

SN 2 (1989)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

Hagle M/22 - Kolbe

SN 886 (1926) og SN 11953 (1958)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

M/22 - Stempling

- KV-logo, navn og kaliber: På pipa
- SN: På pipe, kassens tanger, hane, sluttstykke og på ekstraktorer.
- Kontrollstempel: På pipa, venstre side
- Stempel etter innskutt: På baksiktet (tidlig), senere på siden av pipa ved baksiktet.
- Feilvare, dog godkjent: Angitt med stjerne bak kontrollstempel.

M/22: Stempling

SN 886 (1926) og SN 11593 (1958)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

M/22: Merking tidlig og sen

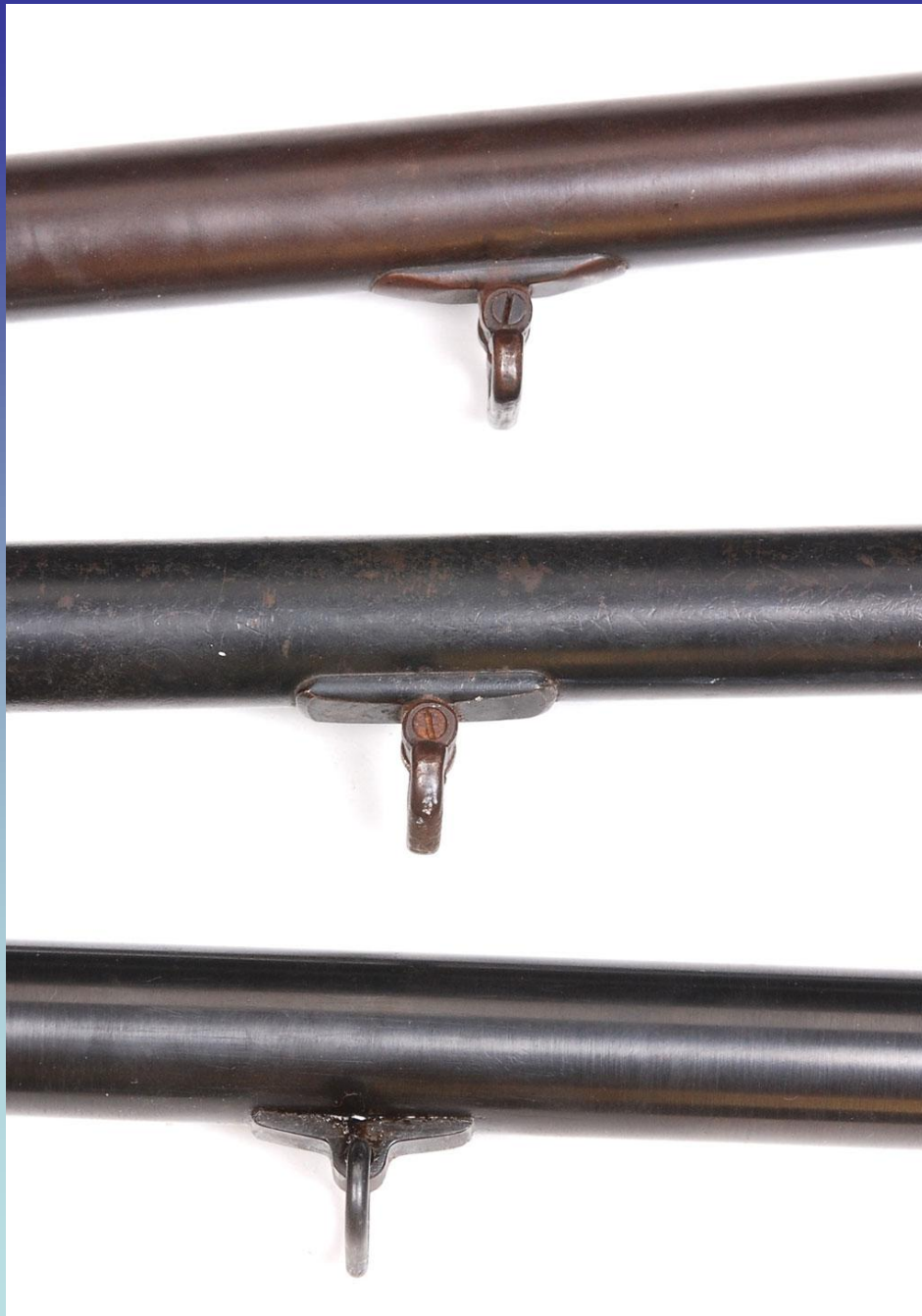

M/22: Siktekor

Nederst SN 1753 (1939) og 11593 (1958)

Kongsberg Våpenhistoriske Forening

Remhempe

SN 886 (1926)

SN 1753 (1939)

SN 2 (1989)

M/22: Produksjon / Salg

Produsert av KV over nesten 50 år:

- 1922-1940: SN 1- 1820: 1820 stk. a)
- 1945-1966: SN 1821-12696:10876 stk. b)
- 1970: SN 1- 28 28 stk. c)

Sum 12724 hagler.

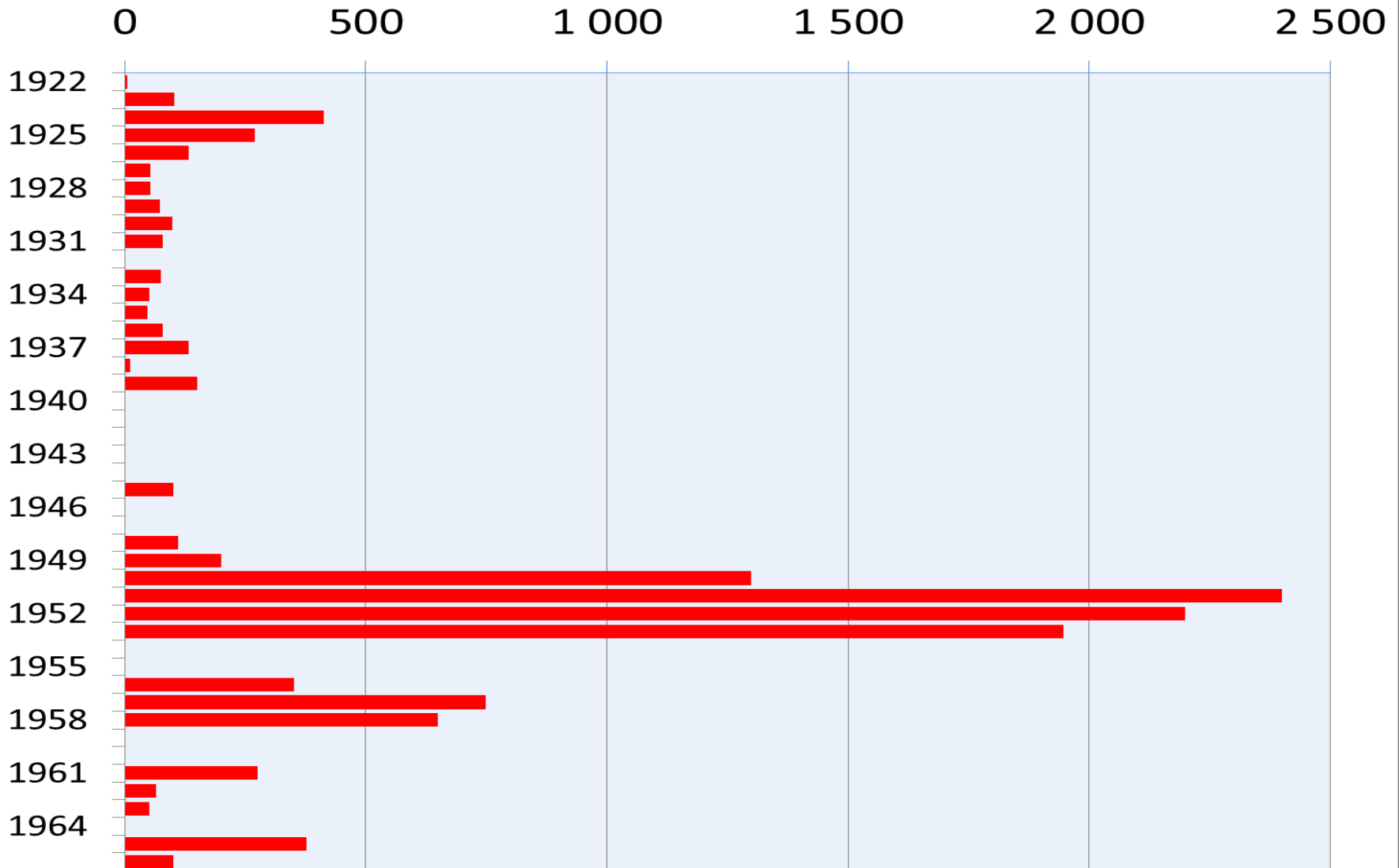
a) Dokumentert i dagbøker og salgprotokoll.

b) Kun dokumentert i dagbøker («Kontrollen»).

c) Gaveserie: SN, årstall og navn lagt inn med gull.

M/22: Årlig produksjon

1922 - 1966

M/22: Uoffisiell produksjon

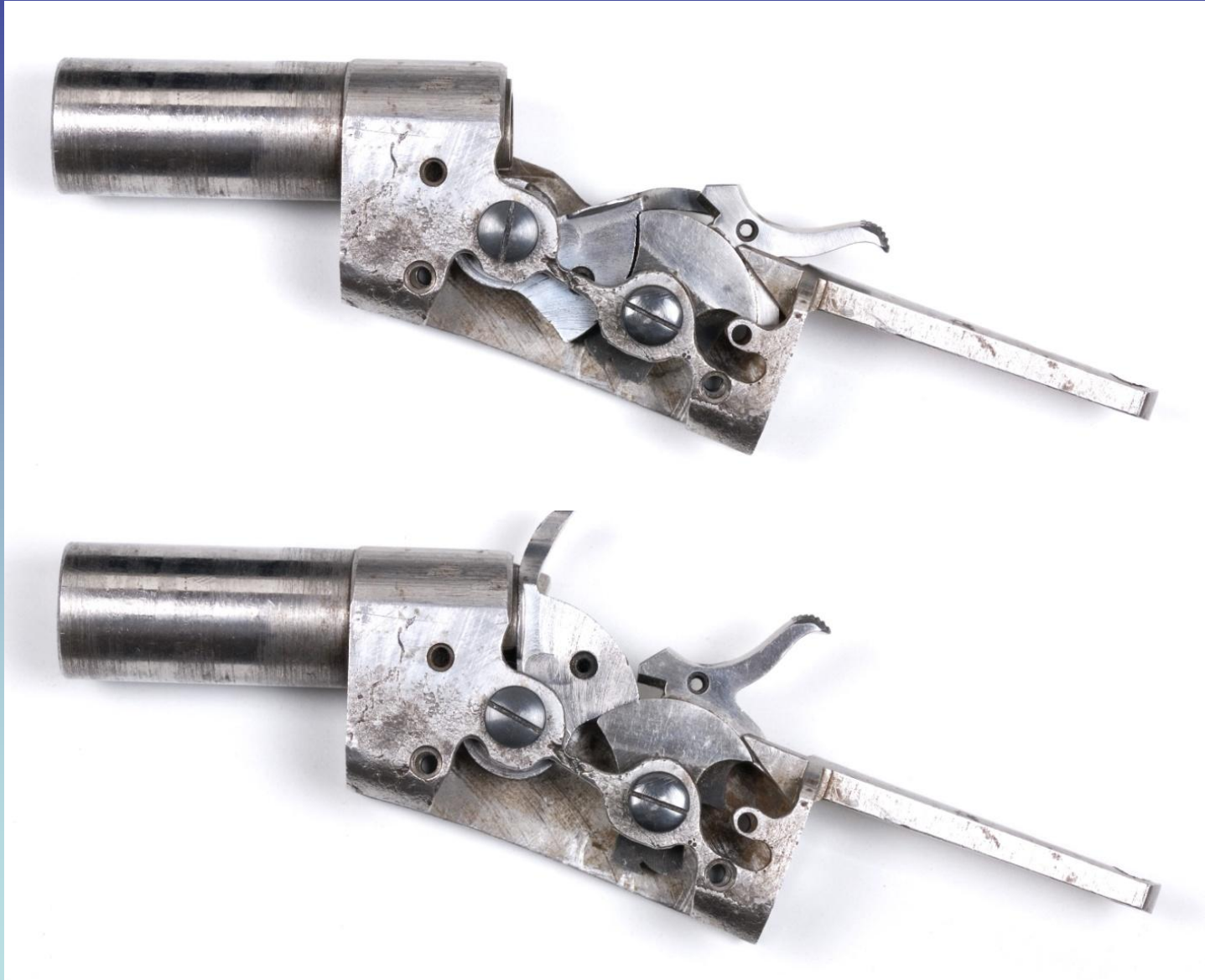
- Mange geværer finnes uten synlig SN:
- ✓ En serie på ca. 20 ble laget av ansatte i 1970-åra. Antatt merket innvendig.
- ✓ Satt sammen et ukjent antall av deler fra KV, solgt til børsemakere på 70-tallet: Antatt totalt inntil 100 hagler, over mange år. Antatt helt uten SN.
- ✓ KVF laget i 1977 21 eller 22 stk. der navn og KVF er gravert inn på pipa. SN merket innvendig.
- BVM fikk laget noen få i 1989, herav antatt 3 med SN, årstall, navn, «KV 175 år».

M/22–Verktøy for produksjon

- KV hadde selvsagt en mengde nødvendig hjelpeutstyr:
 - Produksjonsverktøy
 - Kontrollverktøy.
- Kun enkelte ting er kjent og bevart, bl.a.:
 - «Kontrollkasse» for hane og sluttstykke.
 - Kontrollverktøy for kasse/pipe.
 - Komplette utstyrs-sett for pipemontasje.

M/22-»Normalkasse» for sluttstykke og hane

M/22-Kontrolldorer for ekstaktorspor i kasse

M/22- verktøy for pipemontasje

A. Tolker for gjengekontroll

M/22-Verktøy for pipemonasje

B. Tolker for tilpasning av pipegjenger til kasse: Bestemme kontur for anslag, se pil

M/22-Verktøy for pipemonasje

D: Freseverktøy for pipeanslaget

M/22-Pipemonasje

**E: Pipe/ekstraktor
tilpasset**

**F: Ekstraktor
frest**

M/22-Pipemontasje, oppsum.

1. Kontroll hane og sluttst. i «normalkasse» .
2. Kontroll av ekstraktorspor i kasse.
3. Kontroll av gjenger i kasse og pipe.
4. Måle opp for anslag på pipe.
5. Håndfrese pipe til riktig anslag for kasse.
6. Tilpasse ekstraktorer til kasse og pipe.
7. Håndfrese pipeende/ekstaktorhoder (3 op.)
8. Håndfrese kammer.
9. Sluttkontroll med kammertolker.

KV RB hagle

Men en av de siste haglene - fra gaveserien 1970 - takk for oppmerksomheten!

